

**ISSUE
Nº90**

**EUROPEAN OPEN
SCIENCE SPACE**

COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS

**3RD INTERNATIONAL
SCIENTIFIC
AND PRACTICAL
CONFERENCE**

**CURRENT CHALLENGES
IN SCIENTIFIC RESEARCH**

JUNE 1-3, 2026, WROCLAW, POLAND

**EUROPEAN OPEN
SCIENCE SPACE**

**Proceedings of the 3rd International Scientific
and Practical Conference
"Current Challenges in Scientific Research"
June 1-3, 2026
Wroclaw, Poland**

Collection of Scientific Papers

Poland, 2026

UDC 01.1

Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Current Challenges in Scientific Research» (June 1-3, 2026, Wrocław, Poland). European Open Science Space. 2026.

ISBN 979-8-89704-971-4 (series)
DOI 10.70286/EOSS-01.06.2026

The conference is included in the Academic Research Index ReserchBib International catalog of scientific conferences.

The conference is registered in the database of scientific and technical events of UkrISTEI to be held on the territory of Ukraine (Certificate №1067 dated 22.12.2025).

The materials of the conference are publicly available under the terms of the CC BY-NC 4.0 International license.

The materials of the collection are presented in the author's edition and printed in the original language. The authors of the published materials bear full responsibility for the authenticity of the given facts, proper names, geographical names, quotations, economic and statistical data, industry terminology, and other information.

ISBN 979-8-89704-971-4

Section: History and Cultural Studies

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВЕКТОР УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ: МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ТА МЕТОДИК ВИКЛАДАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Щербина Надія Федорівна

кандидат історичних наук, доцент

Юшкевич Юлія Сергіївна

кандидат філософських наук

Кафедра філософії, історії та політології

Одеський національний економічний університет, Україна

Анотація. У статті здійснено комплексний теоретико-методологічний аналіз та обґрунтовано практичні напрями модернізації змісту й методик викладання культурологічних дисциплін в українських університетах в умовах євроінтеграції вищої школи. Досліджено специфіку переходу від класичної лінійно-історичної до плюралістичної та інтердисциплінарної парадигми вивчення культури. Визначено, що оновлення змісту освіти має базуватися на принципах екоцентризму, сталого розвитку, деколоніального переосмислення національної спадщини та впровадження принципів Good Governance в соціокультурний менеджмент. Особливу увагу приділено практичній реалізації студентоцентрованого підходу через впровадження інтерактивних технологій, методу проєктів, а також інтеграції інструментів генеративного штучного інтелекту як кокреатора освітнього простору. Обґрунтовано сукупність інноваційних методичних засад у формі розгорнутої структурованої освітньої траєкторії, яка забезпечує формування високих професійних компетентностей майбутніх фахівців відповідно до вимог забезпечення якості вищої освіти Європейського простору (ESG).

Ключові слова: Good Governance, екоцентризм, євроінтеграція, креативні індустрії, культурологічні дисципліни, студентоцентризм, університетська освіта, штучний інтелект.

Введення. Сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні визначається глибинними трансформаційними процесами, зумовленими необхідністю повноцінної інтеграції вітчизняного освітньо-наукового простору до європейських стандартів. Подія здобуття Україною статусу кандидата у члени Європейського Союзу та подальший поступ на шляху до повноправного членства поставили перед академічною спільнотою низку стратегічних завдань. Мова йде не лише про формальне узгодження нормативно-правової бази чи механічне впровадження кредитно-модульної системи, а про докорінний перегляд ціннісних, змістових та методологічних засад вищої школи. У цьому контексті особливої ваги набуває гуманітарна складова освіти, яка виступає

фундаментом формування світогляду майбутнього фахівця, його громадянської позиції та здатності до міжкультурного діалогу. Особливе місце у зазначеному процесі посідає блок культурологічних дисциплін, які за своєю суттю покликані рефлексувати над сутнісними змінами в суспільній свідомості та забезпечувати трансляцію гуманістичних цінностей.

Актуальність модернізації змісту та методик викладання культурологічних дисциплін зумовлена очевидним протиріччям між динамічними змінами в соціокультурній реальності та певною інерційністю традиційної академічної системи. Тривалий час викладання культурології в закладах вищої освіти тяжіло до описовості, хронологічного викладу фактів історії культури або ж надмірного теоретизування, відірваного від актуальних практик суспільного життя. Сьогодення вимагає від гуманітарної освіти іншого фокуса – формування критичного мислення, аналітичних здібностей, медіаграмотності та готовності до розв’язання практичних завдань у сфері культурного менеджменту. Євроінтеграційний вектор виступає в цьому процесі потужним каталізатором, що змушує переосмислити місце культурологічного знання в структурі підготовки фахівців, переводячи його з розряду «ізолюваного теоретичного знання» у площину прикладних соціокультурних інструментів.

Специфіка культурологічної освіти в умовах євроінтеграції полягає в необхідності поєднання двох взаємопов’язаних тенденцій: девелопменту національної культурної ідентичності та засвоєння універсальних європейських цінностей, таких як повага до людської гідності, свобода, демократія, рівність, верховенство права та повага до прав людини. Культурологічні дисципліни володіють унікальним потенціалом для деконструкції застарілих соціокультурних стереотипів, подолання наслідків посттоталітарного мислення та виховання толерантності. Проте реалізація цього потенціалу неможлива без оновлення самого змісту навчання, залучення новітніх теоретичних концепцій європейської гуманітаристики, а також кардинальної зміни педагогічного інструментарію викладача вищої школи.

У цьому контексті засадничий європейський імператив «Єдність у різноманітті» перетворюється із декларативного гасла на фундаментальну світоглядну платформу, що гарантує стабільність та солідарність інституційного простору ЄС у координатах сучасних глобальних викликів. Зазначений принцип акцентує на тому, що консолідація соціуму досягається через синергію спільних ціннісних орієнтирів без нівелювання унікальних етнокультурних характеристик його суб’єктів. Для України цей підхід слугує надійним орієнтиром у процесах розбудови толерантної, демократичної та правової держави. Відповідно, дієвим інструментом практичного втілення філософії інтеркультурного діалогу стає саме культурологічний складник університетської освіти. Орієнтація навчального процесу на глибокі гуманітарні принципи оптимізує соціокультурну інтеграцію, зміцнює національну ідентичність і формує генерацію фахівців, готових до продуктивної взаємодії в поліетнічному середовищі. Особливої ваги вивчення культурологічного блоку дисциплін набуває в межах професійної

підготовки аналітиків та фахівців із публічного управління й політології. Освоєння цього знання дозволяє майбутнім лідерам глибоко розуміти сутність соціокультурних підвалин європейських політичних процесів, фахово адаптувати міжнародний досвід до вітчизняної управлінської практики та виступати безпосередніми провідниками євроінтеграційних цінностей в українському суспільстві [4, с. 442].

Мета та задачі дослідження. Метою цієї статті є комплексний теоретико-методологічний аналіз, обґрунтування та розгортання практичних напрямів модернізації змісту й методик викладання культурологічних дисциплін в українських університетах під впливом євроінтеграційних орієнтирів. Для досягнення поставленої мети визначено такі задачі: з'ясувати фундаментальні теоретико-методологічні засади інтеграції української гуманітарної вищої освіти в європейський науково-освітній простір; окреслити трансформаційні зміни у змістовому наповненні культурологічної освіти відповідно до сучасних соціокультурних викликів, зокрема екоцентризму та деколоніальних студій; обґрунтувати сутність студентоцентризму та розкрити інноваційний потенціал інтерактивних методик у викладанні дисциплін культурологічного циклу; проаналізувати вплив цифрової трансформації та визначити методологічні рамки інтеграції інструментів генеративного штучного інтелекту в освітній процес; розробити та деталізувати прикладну п'ятиетапну структурно-функціональну модель організації навчання з метою підвищення ефективності моніторингу якості вищої освіти.

Результати дослідження і їх обговорення.

Теоретико-методологічні виміри євроінтеграції вищої освіти України.

Осмислення євроінтеграційного вектора вітчизняної вищої школи вимагає звернення до його фундаментальних методологічних засад, які закладені в принципах Болонського процесу та розбудови Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА). Цей процес не є простою уніфікацією освітніх програм чи стандартів, а передбачає формування спільного ціннісного поля, в якому знання розглядається як суспільне благо та основа суспільного розвитку [6, с. 150]. Для української вищої освіти, яка довгий час перебувала під впливом радянської академічної традиції з її жорсткою централізацією та ідеологізованістю, перехід на європейські рейки означає перш за все децентралізацію, розвиток університетської автономії та утвердження академічної свободи як для викладачів, так і для студентів.

У контексті гуманітарних наук, і культурології зокрема, європейська інтеграція вимагає відмови від монолітного, лінійно-прогресистського розуміння культури, яке домінувало у вітчизняних підручниках минулих десятиліть. На зміну йому приходить плюралістична парадигма, базована на концептах мультикультуралізму, культурного розмаїття та інтерсуб'єктивності. Культура в європейському дискурсі розглядається не як статичний набір шедеврів чи матеріальних артефактів, а як динамічний простір виробництва смислів, соціальних практик та комунікацій. Відповідно, методологічна база

викладання культурологічних дисциплін має зміщуватися від класичного історико-описового методу до структуралістських, постструктуралістських, семіотичних та феноменологічних підходів, які дозволяють студентам аналізувати живий соціокультурний процес тут і зараз.

Важливим аспектом теоретичного переосмислення є впровадження компетентнісного підходу, що є наріжним каменем європейської освітньої філософії. Відповідно до Міжнародних стандартів класифікації освіти та рамкових програм ЄС, вища освіта має формувати не просто суму знань, а складні інтегральні компетентності – здатність застосовувати знання, розуміння та навички в мінливих професійних та життєвих ситуаціях. Для викладача культурології це означає необхідність чітко трансформувати кожен тему лекційного чи практичного заняття у конкретні результати навчання: формування здатності аналізувати соціокультурні феномени, вести толерантний діалог, здійснювати експертну оцінку культурних проєктів, виявляти механізми маніпуляції свідомістю в медіапросторі тощо.

Орієнтація на європейські орієнтири також актуалізує проблему інтердисциплінарності. Культурологія за своєю природою є синкретичною наукою, яка виникла на стику філософії, соціології, антропології, мистецтвознавства та історії. В європейських університетах дослідження культури (Cultural Studies) традиційно тісно пов'язані з медіа-студіями, гендерними дослідженнями, постколоніальним дискурсом та екологічною гуманітаристикою. Зближення української академічної традиції з європейською передбачає руйнування штучних бар'єрів між кафедрами та дисциплінами, створення інтегрованих курсів, які дозволяють розглядати соціокультурні явища у всій їхній складності та взаємозв'язку, долаючи застарілу відомчу чи галузеву ізоляваність.

Модернізація змісту культурологічних дисциплін: від теорії до актуальних практик.

Переосмислення теоретичних засад безпосередньо впливає на трансформацію архітектури та змістового наповнення конкретних навчальних курсів. Сучасний зміст культурологічної освіти має фокусуватися на концептах, які визначають життєдіяльність сучасної європейської спільноти. До робочих програм навчальних дисциплін необхідно інтегрувати такі теми, як «Культурна політика Європейського Союзу», «Механізми формування спільної європейської ідентичності та збереження національної самобутності», «Культурні індустрії та креативна економіка». Студенти мають розуміти, як функціонують європейські інституції у сфері культури, що таке грантові програми, як здійснюється охорона матеріальної та нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, та яким чином культурний продукт може стати чинником регіонального розвитку та економічного зростання.

Особливого значення у змісті модернізованих програм набуває екологічний та антропологічний вимір культури, що корелює з європейським зеленим курсом (European Green Deal). Введення до навчальних планів таких курсів, як «Екологія культури та екоетика», дозволяє продемонструвати студентам, що глобальна

екологічна криза є передусім кризою світоглядною, кризою антропоцентричного типу мислення. Розгляд мистецьких практик через призму екоцентризму, аналіз концепцій міжвидової емпатії та екологічної справедливості в сучасній культурі вчить майбутніх фахівців бачити зв'язок між художньою творчістю, соціальною відповідальністю та виживанням людства. Студенти вчаться критично оцінювати соціокультурну діяльність, розуміючи, наприклад, що виробництво масштабних художніх об'єктів чи використання неекологічних матеріалів для виставок мають прораховуватися через обсяг емісії парникових газів та загальний екологічний деструктивний вплив.

Поруч із цим, зміст культурологічних дисциплін в Україні має пройти деколонізаційне та постколоніальне переосмислення, що є частиною загальноєвропейського інтелектуального тренду. Тривалий час українська культура розглядалася через призму імперських або радянських наративів як «вторинна», «провінційна» чи суто «фольклорна». Модернізація змісту вимагає включення тем, присвячених висвітленню самотності українського культурного простору як органічної частини загальноєвропейського контексту. Це дозволяє сформувати у студентів зрілу національну ідентичність, позбавлену як комплексу меншовартості, так і ізоляціоністського етноцентризму, готуючи їх до повноцінного партнерства в європейському діалозі культур.

Студентоцентризм та інтерактивні методики навчання.

Оновлення змісту освіти втрачає сенс, якщо воно транслюється за допомогою застарілих, авторитарних педагогічних методів. Європейська освітня парадигма базується на принципі студентоцентризму, який перетворює здобувача освіти з пасивного об'єкта педагогічного впливу на активного суб'єкта освітнього процесу, співавтора власної траєкторії навчання. Викладач у такій системі перестає бути монопольним носієм істини, а перетворюється на фасилітатора, ментора, тьютора, який організовує самостійну пошукову діяльність студентів, допомагає їм орієнтуватися в інформаційному морі та розвивати критичне мислення [3, с. 88].

У викладанні культурологічних дисциплін студентоцентрований підхід реалізується через широке впровадження інтерактивних та проблемних методик навчання. Лекція-монолог має поступитися місцем лекціям-дискусіям, лекціям-провокаціям, круглим столам та проблемним семінарам. Замість механічного переказу підручника на практичних заняттях студенти мають залучатися до аналізу конкретних ситуацій (case-study). Наприклад, аналізуючи тему культурної політики чи Good Governance в управлінні культурою, студентам доцільно запропонувати реальний кейс конкретної територіальної громади, яка намагається ревіталізувати занедбаний промисловий об'єкт під культурний центр, і розробити стратегію вирішення цього завдання з урахуванням інтересів різних стейкхолдерів.

Невіддільною частиною інтерактивного навчання є метод проєктів, який безпосередньо готує студентів до майбутньої професійної діяльності в умовах європейського ринку праці. Студенти працюють у малих групах над розробкою

реальних або симульованих соціокультурних проєктів: від концепції виставки сучасного мистецтва до створення бізнес-плану етнографічного фестивалю чи макета національного культурного продукту. Така робота формує комплекс м'яких навичок (soft skills), які надзвичайно цінуються в сучасному світі: навички командної роботи, лідерські якості, здатність вирішувати конфлікти, делегувати повноваження, презентувати свої ідеї та здійснювати публічну комунікацію.

Окрему увагу варто приділити розвитку критичного мислення через деконструкцію медіатекстів та візуальних образів. Сучасна культура є тотально візуалізованою, тому культурологія має дати студенту інструменти для «читання» цього візуального коду. Методики візуального аналізу, семіотичного розбору реклами, кінематографа чи контенту соціальних мереж дозволяють студентам бачити приховані ідеологічні та комерційні маніпуляції, що є основою медіагігієни та інформаційної безпеки в умовах сучасних гібридних загроз. Освітній процес перетворюється на простір інтелектуальної гри та дослідження, де руйнуються застарілі ментальні шаблони й викристалізовується свідомо громадянська позиція.

Цифрова трансформація та інтеграція інструментів штучного інтелекту.

Модернізація вищої освіти в координатах європейського розвитку немислима поза процесами цифровізації, які охопили всі сфери людського буття. Цифрова трансформація університету передбачає створення якісно нового цифрового освітнього середовища. Для культурологічних дисциплін це відкриває безпрецедентні можливості доступу до світової культурної спадщини: віртуальні екскурсії провідними музеями світу, цифрові архіви, онлайн-бібліотеки та бази даних європейських наукових видань стають повсякденним інструментом освітнього процесу, стираючи кордони та долаючи географічну ізоляцію.

Досліджуючи архітектуру європейського цифрового ландшафту, варто зауважити, що модернізація вищої школи за кордоном спирається на чітко структуровані пріоритети. Зокрема, у сучасних науково-педагогічних розвідках узагальнено шість ключових векторів розвитку діджиталізації в освітньому просторі ЄС. Перший напрям пов'язаний із безпосереднім упровадженням інноваційних моделей та стратегій навчання на основі ІКТ на всіх рівнях дидактичного процесу. Другий передбачає проектування відкритих хмарних платформ, електронного контенту та синергетичного міждисциплінарного середовища для взаємодії всіх стейкхолдерів. Третій вектор фокусується на наскрізному розвитку цифрових компетентностей здобувачів вищої освіти. Четвертий та п'ятий напрями охоплюють інформатизацію безпосередньо управлінського контуру ЗВО (планування, аудит, модернізація ЕНС) та легітимізацію електронного навчання (e-learning) як у межах формальних акредитованих програм, так і в полі неформальної освіти. Нарешті, шостий орієнтир замикає цю систему вимогами щодо безперервного моніторингу якості реалізації цифрових стратегій шляхом регулярного оцінювання та міжнародного порівняльного аналізу показників впливу технологій на результати навчання [1, с. 18].

Разом із тим, найактуальнішим викликом сьогодення є стрімке впровадження інструментів генеративного штучного інтелекту (Generative AI) та великих мовних моделей (GPT). Замість того, щоб забороняти використання ШІ в академічному середовищі, європейський підхід полягає в інтеграції ШІ до освітнього процесу як потужного помічника, кокреатора та інструмента персоналізації навчання. Викладач культурології має навчити студентів культурі взаємодії з ШІ, де нейромережа виступає не генератором готових рефератів для бездумного копіювання, а інтелектуальним тренажером, критичним опонентом чи асистентом у проведенні первинного аналізу даних.

У межах вивчення культурологічних курсів ШІ може бути використаний для вирішення широкого кола методичних завдань. Наприклад, під час роботи над проєктами студенти можуть використовувати генеративні моделі для мозкового штурму, збирання первинної інформації про соціокультурні тренди, перекладу та аналізу іншомовних джерел, а також для створення візуальних концептів під час розробки дизайну чи layout-моделей культурного продукту. Водночас викладач має зміщувати фокус оцінювання: перевіряти не обсяг механічно відтвореного тексту, а здатність студента сформулювати точний аналітичний запит (промпт), верифікувати отримані від ШІ дані на предмет галюцинацій та помилок, критично оцінювати результати роботи нейромережі та вибудовувати на їхній основі власний оригінальний науковий чи творчий висновок.

Такий підхід кардинально змінює характер самостійної роботи студентів та систему контролю знань. Пріоритетними формами звітності стають есе-рефлексії, захисти індивідуальних та групових проєктів, участь у дебатах, створення портфоліо та презентація прикладних розробок. Це дозволяє нівелювати загрози академічній доброчесності, пов'язані з несанкціонованим використанням цифрових технологій, і водночас формує у студентів навички майбутнього (future skills), забезпечуючи їхню високу конкурентоспроможність у цифровому суспільстві та на європейському ринку праці.

У підсумку аналізу діджиталізації вищої школи викристалізовується суттєва розбіжність у цільових орієнтирах: якщо європейський освітній простір еволюціонує у векторі від інституційної стабільності до технологічної досконалості, застосовуючи новітні інструменти для мікрооптимізації дидактичних процесів, то вітчизняні університети змушені здійснювати стрімкий транзит від соціокультурної невизначеності до системної стійкості. В українських реаліях цифрові платформи перетворюються з елементів комфортної модернізації на безальтернативний засіб збереження та консолідації єдиного освітнього середовища. Обидві зазначені траєкторії мають високу науково-практичну цінність, проте саме українська модель «інновацій заради виживання» сьогодні трансформується у предмет ретельного аналізу з боку міжнародної академічної спільноти. Вітчизняна вища школа де-факто доводить унікальний емпіричний тезис: інституційна спроможність та успішність університету в сучасному глобалізованому світі здатні функціонувати поза

межами класичної фізичної інфраструктури, якщо освітній процес надійно депоновано у хмарній архітектурі та підкріплено незламною інтелектуальною волею суб'єктів академічної взаємодії [5, с. 81].

Моніторинг якості та прикладний вимір культурологічної освіти.

Забезпечення високої якості вищої освіти є одним із ключових критеріїв успішності євроінтеграційних реформ. Відповідно до Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), в університетах має функціонувати дієва внутрішня система забезпечення якості, що базується на постійному моніторингу та періодичному перегляді освітніх програм. У контексті культурологічної підготовки це означає необхідність регулярного оцінювання відповідності змісту навчальних дисциплін реальним потребам суспільства, ринку праці та тенденціям розвитку світової науки, із залученням до цього процесу всіх зацікавлених сторін – студентів, випускників, академічних експертів та роботодавців.

У цьому контексті орієнтири внутрішнього моніторингу ЗВО корелюють із глобальними цілями університетської освіти, зафіксованими у стратегічних документах ООН щодо сталого розвитку на період після 2015 року. Відповідно до цих міжнародних імперативів, модернізація вищої школи передбачає досягнення кількох наріжних цілей до 2030 року. По-перше, йдеться про забезпечення рівних можливостей доступу до якісної та фінансово доступної вищої освіти для всіх верств населення. По-друге, особлива увага приділяється трансформації освітнього простору університетів у безпечне, інклюзивне середовище, позбавлене гендерних стереотипів, насильства та будь-яких соціальних бар'єрів для осіб з особливими освітніми потребами. По-третє, передбачено розширення програм міжнародної мобільності та стипендіальної підтримки для здобувачів вищої освіти із країн, що розвиваються. Нарешті, четвертим стратегічним завданням визначено системне кількісне та якісне зростання кадрового потенціалу університетів через інтенсифікацію міжнародного співробітництва та транскордонних програм підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу, тощо [2].

Важливим кроком у модернізації культурологічних курсів є посилення їхнього прикладного, практикоорієнтованого спрямування, зокрема через розвиток елементів дуальної освіти та партнерство з інституціями сектору культури й креативних індустрій. Культурологія не повинна сприйматися як «кабінетна» дисципліна; її завдання – озброїти студента інструментами аналізу, проектування та управління. Співпраця університетських кафедр із музеями, галереями, центрами сучасного мистецтва, агенціями з туризму, органами місцевого самоврядування (зокрема відділами культури та стратегічного планування) дозволяє студентам проходити практику в реальних умовах, розуміти специфіку функціонування культурних інституцій та бачити практичне застосування своїх теоретичних знань.

Моніторинг якості освіти також передбачає вивчення та імплементацію кращих європейських моделей організації освітнього процесу, наприклад,

досвіду країн Балтії, зокрема Естонії чи Польщі, які успішно пройшли шлях адаптації своїх систем вищої школи до вимог ЄС. Аналіз їхнього досвіду показує, що успіх реформи гуманітарної освіти залежав від здатності університетів поєднати глибоку теоретичну підготовку з розвитком проєктного мислення та фінансової грамотності майбутніх менеджерів культури. Культуролог у сучасному європейському розумінні – це не просто ерудит, а аналітик, здатний оцінювати соціокультурні ризики, розробляти програми інтеграції вразливих верств населення через культуру, залучати інвестиції та створювати конкурентоспроможний національний культурний продукт.

Реалізація цих завдань потребує також зміни філософії оцінювання досягнень студентів. Перехід від накопичувально-каральної системи оцінювання до формувального оцінювання дозволяє відстежувати індивідуальний прогрес кожного здобувача вищої освіти, вчасно коригувати освітню траєкторію та надавати розгорнутий якісний зворотний зв'язок. Оцінюється не лише фінальний результат роботи, а й сам процес пошуку, здатність аргументувати власну думку, вміння працювати над помилками та демонструвати креативність у вирішенні нестандартних завдань, що повністю відповідає духу європейської академічної культури.

Обговорення розширеної структурно-функціональної траєкторії курсу «Культурні та креативні індустрії».

Для практичного втілення зазначених п'яти вимірів модернізації в межах моніторингу якості вищої освіти пропонується наскрізна система навчання на базі курсу «Культурні та креативні індустрії». Розширення та поглиблення попередніх позицій дозволяє представити цей процес як цілісну науково обґрунтовану п'ятиетапну структуру соціокультурного та професійного зростання студента.

Кожен із п'яти етапів розгортається як логічне продовження попереднього, трансформуючи академічне середовище в інноваційну лабораторію:

Етап 1: Теоретичний запуск та сенсорний аналіз соціокультурних трендів (1-3 тижні).

Функціонал: Ознайомлення студентів із архітектонікою європейського ринку креативних індустрій. Науковою основою виступає аналіз нормативних документів ЄС та досвіду євромодернізації гуманітарної сфери країн Балтії. Особлива увага приділяється деколонізаційним практикам та пошуку унікальних етнокультурологічних кодів, які можуть стати основою для сучасного конкурентоспроможного продукту.

Методи: Лекції-візуалізації, лекції-полілоги та семінари-дискусії. Студенти проводять експрес-аудіо або експрес-візуальний моніторинг сучасного міського простору.

Роль викладача: Інтелектуальний провокатор, який руйнує застарілі стереотипи про культуру як виключно дотаційну сферу.

Етап 2: Концептуалізація, формування команд та Case-Study (4-6 тижні).

Функціонал: Освоєння принципів Good Governance в культурному менеджменті. Студенти вивчають такі категорії, як прозорість, підзвітність, інклюзивність та партисипація. Екологічний вимір актуалізується через вивчення концепцій екодизайну, де кожне художнє чи видавниче рішення аналізується через призму його життєвого циклу з метою мінімізації негативного кліматичного впливу та уникнення значних викидів парникових газів.

Методи: Метод Case-Study (аналіз конкретних ситуацій). Студенти об'єднуються у квазіпрофесійні команди (по 3-5 осіб) та обирають напрям проєкту: розробка концепції етнокультурного фестивалю, ревіталізація занедбаної індустриальної зони під арт-простір або створення макета та дизайну художнього видання на основі класичної української спадщини. Команда створює Layout-профіль проєкту, де фіксує його місію, цільову аудиторію та ціннісну відповідність євроінтеграційним орієнтирам.

Роль викладача: Фасилітатор та модератор, який допомагає розподілити ролі всередині команд з урахуванням індивідуальних нахилів студентів (менеджери, дизайнери, аналітики, копірайтери).

Етап 3: Цифрова лабораторія та ШІ-кокреація (7-10 тижні).

Функціонал: Вивчення технологій штучного інтелекту як кокреатора та інструмента оптимізації процесів у креативних індустріях. Студенти досліджують можливості генеративних моделей у контексті візуалізації та соніфікації культурних даних. Акцент зміщується з технічного виконання на інтелектуальний складник – промпт-інжиніринг, верифікацію контенту, виявлення фактологічних та стилістичних помилок ШІ, а також на суворе дотримання норм академічної доброчесності та авторського права.

Методи: Лабораторні воркшопи. Працюючи в цифровому середовищі, студентські команди використовують текстові та графічні нейромережі для мозкового штурму, генерації референсів, створення первинних ескізів художніх об'єктів чи елементів книжкового оформлення. Результатом етапу є створення повноцінного цифрового прототипу або Layout-макета продукту.

Роль викладача: Тьютор і технічний ментор, який не забороняє ШІ, а вчить критично оцінювати його результати, стимулюючи студентів вносити власні унікальні творчі корективи.

Етап 4: Стратегічний менеджмент, фінансування та комунікація (11-13 тижні).

Функціонал: Економічне та комунікаційне забезпечення культурного продукту. Студенти вивчають механізми диверсифікації фінансування: фандрайзинг, краудфандинг, особливості подання заявок до Українського культурного фонду та європейських грантових інституцій. Окремо розглядаються технології культурного маркетингу, брендингу територій та копірайтингу для промоції соціокультурних ініціатив у медіапросторі.

Методи: Проєктний тренінг, імітаційні ігри. Команди розробляють детальний бюджет проєкту, прораховують кошторис, мінімізують фінансові та соціокультурні ризики, формують комунікаційну стратегію та пишуть тексти

пресрелізів для ЗМІ та партнерів. На цьому етапі відбувається шліфування м'яких навичок (soft skills) – навичок ведення переговорів, тайм-менеджменту та стресостійкості.

Роль викладача: Бізнес-консультант та коуч, який оцінює реалістичність бюджетів та життєздатність розроблених стратегій в умовах реального ринку.

Етап 5: Публічний реліз та формувальний аудит якості (14-15 тижні).

Функціонал: Підбиття підсумків, оцінювання сформованості компетентностей та рефлексія над набутим досвідом. Перевірка готовності студентів до реальної професійної комунікації на міжнародному та національному рівнях.

Методи: Публічний пітчінг проєктів у форматі відкритої трибуни. До складу експертної комісії запрошуються зовнішні стейкхолдери: представники департаментів культури, менеджери креативних хабів, провідні дизайнери, видавці та експерти з акредитації. Кожна команда має 7 хвилин на презентацію стартап-пакета та захист своїх рішень. Застосовується метод взаємного рецензування, коли команди опонентів готують критичні відгуки на проєкти колег. Фінальна оцінка виставляється на основі колегіального рішення за критеріями інноваційності, екологічності, економічної обґрунтованості та презентаційної майстерності. Крім того, кожен студент здає індивідуальне рефлексивне портфоліо.

Роль викладача: Голова експертної ради, незалежний аудитор якості, який забезпечує об'єктивне формувальне оцінювання та надає розгорнутий якісний зворотний зв'язок кожному здобувачу.

Обговорення впровадження цієї п'ятиетапної моделі в межах вивчення дисципліни «Культурні та креативні індустрії» доводить, що модернізоване викладання здатне повністю нівелювати пасивні форми навчання. Воно забезпечує високі показники задоволеності здобувачів вищої освіти, стимулює розвиток академічної доброчесності та формує фахівця, здатного створювати якісний національний культурний продукт за європейськими стандартами.

Висновки. Євроінтеграційний вектор розвитку української вищої освіти виступає не зовнішнім примусовим чинником, а внутрішньою органічною потребою модернізації всієї академічної системи. Для культурологічних дисциплін цей процес означає глибоку ціннісну та методологічну трансформацію, яка дозволяє перетворити абстрактне гуманітарне знання на дієвий інструмент суспільного розвитку, формування європейських цінностей та національної ідентичності.

Підсумовуючи результати дослідження, можна сформулювати такі ключові висновки.

По-перше, інтеграція до Європейського простору вищої освіти вимагає переходу від лінійно-історичної до плюралістичної, інтердисциплінарної парадигми вивчення культури. Культурологія має активно взаємодіяти з медіа-студіями, екологічною гуманітаристикою та постколоніальними дослідженнями, долаючи застарілу академічну ізоляцію.

По-друге, зміст навчальних програм має оперативно реагувати на глобальні соціокультурні виклики. Актуальними темами сучасних курсів стають культурна політика ЄС, креативні індустрії, концепції екоцентризму, міжвидової емпатії та сталого розвитку, а також деколонізаційне переосмислення вітчизняної культурної спадщини. Це дозволяє позбутися застарілої описовості й орієнтувати студентів на розв'язання реальних соціокультурних проблем.

По-третє, впровадження принципу студентоцентризму передбачає кардинальну зміну ролі викладача – від транслятора інформації до фасилітатора й ментора. Пріоритетними методами навчання стають інтерактивні технології: кейс-метод, дебати, робота в малих групах та метод проєктів, які формують у студентів комплекс soft skills, необхідних для успішної самореалізації.

По-четверте, процеси цифровізації та поява інструментів генеративного штучного інтелекту мають розглядатися не як загроза академічній доброчесності, а як потужний ресурс для оновлення навчання. Інтеграція ШІ як кокреатора у проєктній діяльності студентів дозволяє за умови грамотного промпт-інжинірингу оптимізувати освітній процес, змістити фокус оцінювання з механічного відтворення тексту на розвиток критичного, аналітичного та творчого мислення.

По-п'яте, постійний моніторинг якості освітніх програм із залученням студентів та роботодавців, розвиток елементів дуальної освіти та партнерство з інституціями сектору культури є запорукою підготовки конкурентоспроможних фахівців. Обґрунтована п'ятиетапна структурно-функціональна система навчання на базі курсу «Культурні та креативні індустрії» наочно доводить, що модернізована культурологічна освіта здатна ефективно поєднувати високу теоретичну якість із практичною придатністю випускників до роботи в сучасних соціокультурних реаліях України та Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Кізима Є., Товканець Г. Особливості цифровізації університетської освіти в європейських країнах. Молодь і ринок. 2025. № 2 (234). С. 17-22. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.324313> (дата звернення: 20.05.2026).
2. Сімнадцять цілей сталого розвитку. URL: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijjko-rozvytku> (дата звернення: 19.05.2026).
3. Товканець Г. Стратегії та тенденції розвитку університетської освіти в європейському освітньому просторі. Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2025. Вип. 42. С. 83-94. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2025.42.13459> (дата звернення: 18.05.2026).
4. Шмиголь М. Ф., Юшкевич Ю. С., Балута Т. П. Актуалізація культурологічної складової освіти в умовах європейської інтеграції України. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2025. Вип. 58. С. 436-443. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.58.51> (дата звернення: 21.05.2026).

5. Шмиголь М. Ф., Юшкевич Ю. С. Специфіка впровадження інноваційних технологій навчання в українських закладах вищої освіти. Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку: зб. матеріалів IX Міжнар. наук.-метод конф., м. Одеса, 5-6 березня 2026 р. Одеса: ОНЕУ, 2026. С. 79-81. URL: <https://dspace.oneu.edu.ua/items/c9d44d7c-c72b-4f8e-85ce-7bb5f07619af> (дата звернення: 22.05.2026).
6. Яковлева Л. І., Юшкевич Ю. С., Кольцов В. М. Дискурс щодо європейської інтеграції України: ідентичності, цінності, інститути. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2024. № 51. С. 150-155. DOI: <https://doi.org/10.32782/apfs.v051.2024.25> (дата звернення: 23.05.2026).

РОЗВИТОК АВІАЦІЙНОГО ДВИГУНОБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ (ДРУГА ПОЛОВИНА 1960-х рр.)

Чумаченко Ольга Анатоліївна

к. і. н., доцент

Кафедра українознавства

Бондарчук Богдан Валентинович

здобувач вищої освіти бакалаврського рівня

Кафедра менеджменту організацій і адміністрування,

Національний університет «Запорізька політехніка», Україна

Анотація. У роботі розглянуто розвиток українського авіаційного двигунобудування в другій половині 1960-х рр. Висвітлено внесок запорізьких підприємств АТ «Мотор Січ» та Державного підприємства «ЗМКБ «Прогрес» імені академіка О. Г. Івченка. Охарактеризовано процеси створення і виробництва двоконтурного турбореактивного двигуна АІ-25. Показано вагомий внесок у проєктування та виробництво двигуна генерального конструктора О. Г. Івченка, головного, а з 1968 р. генерального конструктора В. О. Лотарьова, а також інших заводських працівників.

Ключові слова: авіадвигунобудування, двоконтурний турбореактивний двигун, конструювання, виробництво, літак.

Мета дослідження полягає у висвітленні та аналізі розвитку галузі авіадвигунобудування України другої половини 1960-х рр.

Результати. Українське авіадвигунобудування другої половини 1960-х рр. характеризувалося створенням і виробництвом третього покоління газотурбінних двигунів (ГТД), а саме двоконтурних двигунів з малим чи помірним ступенем двоконтурності для цивільних літаків та в подальшому військової авіації [3, с. 4].

Основним напрямком роботи запорізьких авіадвигунобудівних підприємств зазначеного періоду залишалося створення та виробництво авіаційних двигунів, адже турбореактивні двигуни, створені в 1950-х рр., уже не відповідали потребам